

Luceafărul

Săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

CUNOAȘTERE ȘI ANGAJARE

Tezele pentru Plenara Comitetului Central al partidului, puse în dezbatere în cadrul reuniunii, au fost deosebit de relevante, între altele altele aspecte fundamentale ale momentului economic, ideologic, cultural pe care îl traversează patria contemporană pe același al aprofundării cunoașterii în toate domeniile de activitate. Cunoașterea ca atitudine permanentă, cunoașterea ca temelie a fiecărei acțiuni, al angajării fiecăruia dintre noi în frontul construcției și dezvoltării unilaterale a României socialiste. Se reiterează, astfel, un principiu devenit constantă a sistemului de gândire politică elaborat de secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, arhitectul celei mai mărețe epoci de istorie românească. A ști pentru a face — un adevăr care acordă demersului nostru carierei competenței necesare ca aerul în oricare loc de muncă.

Din această perspectivă, avem datoria să analizăm cu mai multă profunzime diferitele tipuri de reacție la imperativul cunoașterii. Indiferent că este vorba despre manifestarea lor în spațiul construcției materiale ori în acela al construcției spirituale, al culturii și artei. De la suficiența lui am învățat destul până la orgoliul păgubos al celui care ignoră alți tradiții, cit și actualitatea imediată, convins fiind că e singurul în stare să inventeze totul, detectăm de fapt o țară de conștiință ce trebuie amendată cu fermitate. Apelul secretarului general al partidului la largirea continuă a orizonturilor de cunoaștere găsește ecoul așteptat în conștiința fiecărui creator adevărat, a fiecărui om-făur, cum suna sintagma fericită gâștii de un poet.

Raportată la literatura, în special la literatura tinerilor, această deschidere nu se poate traduce altfel decât prin ridicarea nivelului de cultură, prin asimilarea marilor valori ale spiritualității

tății românești, conjugată cu o raportare permanentă la realitate, cu o cunoaștere dinlăuntru, prin implicare directă, a tot ce devine în patrie. Sub acest unghi, „documentarea” scriitorului tinăr, întinirea cu publicul său, refuzul unor clișee prefabricate de alții despre un aspect sau altul al vieții înconjurate, devin condiții indispensabile pentru desășurarea procesului de creație.

Artă nu s-a născut și nu se va naște niciodată din goluri, pe suprafețe abstracte ale unui „pământ al nimănui”. Ea are o identitate precisă, ca și limba în care scriem, ca și cerul sub care trăim. Se poate ajunge la inima oamenilor numai gândindu-ne creația „pe latura lungă”, ca pe o trază necontenită și nobilă pe calea cunoașterii.

Relații precum cultură asimilată și valoare artistică, literatură și viață, creație și angajare se impun ca teme majore de meditație și, în același timp, ca opțiuni ferme ale scriitorului nostru. Pornind de la ele, operele literare pot și trebuie să-și aducă o contribuție esențială la formarea unor generații capabile să preia responsabilitatea viitorului. Spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Trebuie să sădim în conștiința oamenilor sentimentul răspunderii față de moștenirea înaltă a țării, al hotărârii de a duce mai departe, în noile condiții istorice, făcând progresului și civilizației pe pământul României!”.

Literatura are astfel menirea ca, asimilând cunoașterea, să devină, la rândul ei, un important mijloc de cunoaștere, un izvor al formării convingerilor, al acțiunii conștiente.

Cartile acestui timp desenează prin reliefuri lor valorice și ideatice, prin adevăratele distilări în substanța lor intimă, imaginea unei epoci în care patria își hotărăște, prin oamenii ei și pentru oamenii ei, în independență și demnitate, destinul de mine.

Lucaefărul

Lamura poeziei

În zilele când „se lumina a toamnă”, Grigore Hașig venea la redacția dîminea și ne aducea mere. Le scoate din toacă pe rînd, avea gesturi largi de senior și îi pune în fața bucurîndu-se cu ochii de bucuria pe care ti-o face. Transmitem o stare de echilibru și de limpezire, de forță blîndă: „Sint zile-n care te trezești de parcă, / ușor și pur și-n toate limpezit, / de-ai fost cumva al nopții n-al dormit / decit un somn de pasăre pe creangă.”

Sint poezi cărora poezia pe care o scriu le arată o față ascunsă, surprinzătoare, total neconcordantă cu înfățișarea lor, cu felul lor de a fi.

Poezia lui Grigore Hașig seamănă cu autorul ei, are liniște și siguranță de copac jalnic, întreagă casa lui de suflet e un sonet lucrat fără grabă, luminind cuvintele dinlăuntru, ocrotindu-le de parcă ar fi niște viețuți știute și simțite numai de el: „Scandeaș lin cuvîntul ce îl spui, / cu clipele în timp mai strîns te-ndeamnă / gîndește-ți tot mai pură, lumea lui, / o zi știind dar și un veac ce-nseamnă.”

Fără să-și fi revendicat vreodată, cu zgomot, locul ce i se cuvenea în ierarhiile critice, fără să-și gelezască vreodată un coșec pentru succesele literare, Grigore Hașig a fost și rămîne marele poet și omul cu suflet pe măsură. Simpla lui prezență potolea teniunile din jur, îi făcea pe cei antrenati într-o dispută deșartă să se simtă stînjiniți. Așa mi-nchipui eu că erau adevărații răzeși ai lui Ștefan, cu o noblete mai presus de orice rang căpătat, oameni porniți să împinească lucruri fundamentale, neluînd nici o clipă în

Nicolae Dan Cluplat

Continuare în pag. a 2-a

Desen de Mihaela Negru

NOUA GEOGRAFIE LITERARĂ

În universul tradiției

În Neamul Moldovei occidentale, unde legăturile cu Transilvania sint vechi și continue, nu tradiția propriu-zisă literară este, de bună seamă, în sufărîntă. Aici sint Bistrița lui Iosif Mușat, Neamțul lui Gavril Uric și Humulești lui Ion Creangă, „munții” lui Hoșas. Pe ana Vovideniei, mai că tre culmi și în locuri cu limpezimi, o căsuță singuratică amintește de trecerea lui Sadoveanu pe aici, cînd, la cite o vreme, omul se retrăgea în tărîmuri parcă arhaice și, contemporan cu Uivar și cu blajinii, năzuia să prîndă, din unde, repede-le lui scriitor și să răpună, în păduri, ursul.

La drept vorbind, tot înseamnă aici istorie și în geografia acestor așezări de sub munte și de pe coline geometrice moldave, întreprinse de ape repeze scoboritoare din păduri, s-a stratificat o lume pornind din străvechimi, stimulînd memoria și făcînd sufletul nostru însetat de certitudini să se definească senin. Cine privește extraordinarele oale de Cucuteni și acele stranii statuete rituale din vremuri unde gîndul abia pătrunde, ori ușile împărătești de la Tazlău, încrustate de un sculptor cu răbdare de asiat, frescele despre Ioan cel Nou de la Cetatea Albă din admirabila „universitate” medievală care a fost Bistrița și miniaturile acestui miraculos Gavril, scolt în mesurătorii de caligrafie la Bizanț, nu poate să nu tresară și să nu înțeleagă, în fine, că pînă cînd vîlțuiește aici înaintarea culturală se produce pe teren ferm. Istoria este, într-un sens, vie și e desigur dătător de emoție a vedea în o incrușcare de străzi, în vechia „Kamenă”, în Piața lui Crăciun, o casă cu obloanele lăsate și cu pridvor, unde aștepti să descaleci în curînd stăpînul acestei gospodării, „domnu’

Calistrat”, care e poate în preambulă pe la muni, însemîndu-și alte „amintiri dintr-o călătorie”.

Azi, la Piatra-Neamț, totul pare a se organiza, dar, între muzeu și cititorii și orașul însuși, cu buirile lui de străzi urcînd spre munte, pare o cetate helvetă din alte vremi unde aștepti să zărești cite un pile de studenți învesmintăți în robe leșine de la vreo Universitate și nutrînd, sub vesmintul sever, gînduri de goliarzi. O anumită austeritate proprie lumilor submontane se întrevode aici și dă, cînd se întotese cu sentimentul unei culturi vechi și continue, un aer de europenitate fără complexe și o stabilitate aparținînd unei societăți de îndemnări clasice. O lume a Moldovei, unde Alexandru cel Bun se învesmînta în catifele bizantine iar Ștefan cel Mare corespundea cu „europenii” ca un adevărat european, încredințat că soarta Europei se hotără pe atunci la Vaslui și la Podu Înalt.

Si cînd, fără a impune tinerării, calci pe aceste străzi calme călăuzit de un prieten, emoția te cuprînde afind, pe un enorm zid cenusiu, o șiră, păstrată ca vechile inscripții, despre „Farmacia Vorel”. Nemțenii știu și se arată incințati a comunica oricui e dispus să asculte, că de aici, din necunoscuta combinație de plante moldave, pleaua miraculoasă loacuri către felurite orașe europene. În fond, acesta e un reazem sufletesc și o inefabilă componentă pentru o mentalitate și omul român de pe aici nu înțelege a se sumei culturaliceștie, ci a

Artur Silvestri

Continuare în pag. a 3-a

EMINESCIANA

Valoarea dramaturgiei

Cel de al VII-lea volum al ediției integrale de Opere eminesciene, destinat în primul rînd „teatrului original și tradus, impune atenției exegetilor și, deosebit, a cititorilor un număr de probleme mult — și de multă vreme — controversate. Dintre acestea, identificarea textelor strict dramaturgice (fiindcă în manuscris există și dintre cele mai anevoie de situat, epico-dramaturgice — spre exemplu), datarea acestora, esezarea lor cit mai plauzibilă în contextele cu atîtea ramificații ale unor piese ori în ale altora etc. reprezintă chestiuni ce revin prin natura lor indeosebi „gîlcevei” specialiștilor. Însă întrebarea referitoare la funcțiile pe care Eminescu le-a atribuit succesiv compunerilor sale dramaturgice, precum și cea cu privire la valoarea lor — urmînd diferențiat, sint de un interes mai cuprinzător. Ne vom referi la ele pe scurt. Se știe că, dat fiindu-i neastîmpărul creativ de anvergură davinciană, Eminescu a scris în

toate genurile și speciile artei cuvîntului; după cum, cu rezultate remarcabile, a ispitit majoritatea domeniilor cunoașterii. E ceea ce a început să i se recunoască mai din plin — și cu argumentație corespunzătoare — indeosebi în ultima vreme, cînd și editarea integrală a manuscriselor sale se adopte de capăt. Cu toate acestea, exceptînd consacrată lui valoare de poet național și universal, aprecierea celorlate scrieri se mai împiedică adesea de vechi reticente și scepticisme. Nu se înțelege încă suficient faptul că, asemenea colosilor geologici, o mare operă literară — fie și precumpănitor lirică — are temelii adevărate, în privința întinderii și a stratificării. Or, în cazul lui Eminescu, proiectele și scrierile dramatice aflate în diferite stadii de înfăptuire constituie stratul cel mai de adînc, pe care se reazimă întreaga operă. Fără a-și nesocoti virtualitățile lirice, poetul se încredea tot pe atîta în harul său de dramaturg, cînd a început să scrie. Gîndea chiar

IN SPIRITUL TEZELOR PENTRU PLENARA C. C. AL P. C. R.

Personajul literar

Una din problemele esențiale ale romanului nostru de actualitate este impunerea unor personaje viabile care să exprime conștiința omului aici și acum și să se ridice totodată la puterea simbolului. Realismul prozei nu poate ocoti azi fenomenul social în continuă expansiune, demersurile istorice ale individualului, înființarea puternică a destinului colectiv asupra psihologiei persoanei. „Cum să te misti și cum să acționezi în structurile sociale sint atît de prezente, atît de greu de ocotit?” — spunea într-un interviu Marin Preda, autorul unor romane de profunde analize sociale. Scriitorii vorbesc azi din ce în ce mai insistînd despre „omul ca sinteză de relații” dar nu trebuie pierdut din vedere nici faptul că sociomorfizarea literaturii a detronat într-un fel personajul clasic aducînd în prim plan personajul colectiv (grup, familie, comunitate etnică, etc.) tendință vizibilă în romanul nostru actual. De fapt „socu” socializării moderne” care a făcut-o pe Nathalie Sarraute să afirme „omul tinde azi spre anonim” impune o altă perspectivă asupra existențialului dar nu obligatoriu în sensul reficării precum afirmă teoreticienii occidentali. Ideologia noastră de tip umanist acordă din plin șanse individualului, creativității originale chiar și într-o lume suprîncercată de sociologie, aspect ce se reflectă convingător pe plan literar. Salvarea din anonim printre biografii active, prin entuziasm constructiv — iată modelul viu, capabil de a impune personaje puternice în conștiința cititorilor de azi. Pentru a cumăste direct pulsul mentalității actuale în sfera socialului apelăm la o statistică a Centrului de cercetări pentru problemele

tineretului (vezi culegerea de studii a CCPTT 1986 referitoare la orientări motivaționale al noilor generații. S-a aplicat pe un grup de sondaj „proba drumurilor de viață”, de fapt un chestionar prin care tinerii au fost solicitați să-și exprime opțiunea pentru un stil sau altul de existență. Totodată s-a folosit și o probă de evaluare a unor motive, atitudini și trăsături caracteristice cuprinse într-o listă de conecpte și expresii”. De subliniat faptul că acest chestionar a supus atenției (deliberării) citeva atitudini existențiale distincte: de la stilul de viață participativ, colectivizat, la cel contemplativ, neangajat cu preocupări rafinate culturale sau preponderent hedonist după principiul „trăiește-ți clipa” etc. Concluziile cercetării au avut în vedere procentajele de „adezări” și „respingeri” a diferitelor tipuri de drumuri de viață. Rezultatele sondajului demostrează clar existența unei propensiuni a tineretului de azi spre activism și atitudine realistă în fața vieții, dominante fiind „haloul social”, sentimentul de grup, preocuparea pentru „relațiile cu ceilalți”. Chestionari scoate în evidență opțiunea aproape generală pentru un stil de viață dinamic, practic, ancorat mai ales în prezent, preferința pentru acțiuni ferme și originale. Nu trebuie să înțelegem din asta că generațiile actuale și-au pierdut romantismul, din contra, el e resimțit cu acuitate dar se manifestă în dinamica existențială conținînd un anumit stil de trăire, specific epocii. Neîndoielnic, această situație reflectă fenomenul

Alexandru Horia

Continuare în pag. a 6-a

Mărturisire și mărturie

S-au scris numeroase pagini despre epopoarea din Capitala, în jurul Pieței Unirii, cele citeva mari pasaje rutiere, alături de multe obiective social-culturale de larg interes (Institutul Politehnic, Casa Centrală a Pionierilor și Școlilor Patriei, complexele agro-industriale etc.), amenajarea complexă a rîului Dimbovită și toate celelalte edificii ale iubitului nostru oraș au format de mai multe ori tema unor reportaje, eseuri, tablete etc. Au fost făcute, altfel spus, numeroase mărturisiri în legătură cu municipiul nostru. Reportajii scriitorilor — oameni care prin toate febrele gîndului și inimii lor tubesc orașul de pe malurile Dimbovitelor, au simțit nevoia să-și aducă mărturia lor de suflet față de inoventiv multilaterale ale Capitalei, fără precedent în istorie și care, fără îndoială, se cer a fi eternizate și în scrierile literare simultane.

În urmă cu cîțiva ani, pe cînd biografia mea numără suficienți ani petrecuți în București pentru a putea pretinde ca am cunoscut, dincolo de istoria propriu-zisă și de geografia reală a localității, ceva din spiritul, din atmosfera și din specificul ei, mi-am permis a purcede la scrierea o Carte de drăgoșe pentru București (care a și văzut lumina tiparului la Editura Eminescu în 1986) — un fel de declarație de inimă și de gînd făcută cetăținilor în care mi-am petrecut anii studenției și-n care, mai apoi, am încercat să-mi peteac anii meseriei, scrișul literar și zărităc rîndu-mi un fel de aer al existenței cotidiene.

De regulă, mărturisirile sint un apanaj al senectutii dar, iată, vine un ceas al istoriei în care — grație marilor și rapidelor deveniri ale patriei, ale timpului, ale epocii — încă tineri fiind putem avea amintiri: amintirile a multă cîțiva ani, adesea sub un deceniu, în care mutatiile socio-economice și culturale au fost atât de spectaculoase și de importante incit, prac-

PĂTRIA DE AZI

tic, au revoluționat nu numai o stare de lucruri, dar însuși întregul nostru teazur, dacă pot spune așa, al imaginilor prin care orașul, Capitala în se statornicise în memoria vizuală și în cea sentimentală.

Si fiindcă aceste tînduri au fost puse sub semnul mărturisirii sincere despre ceea trăite și văzute în ultima zece-cincisprezece ani în București, fie-mi îngădui să-mi exprim convingerea că nu cred să existe confrate de breaslă, scriitori care să nu simtă undeva în adîncurile lui nevoia de a-și spune cuvîntul, de a-și exprima părerea în legătură cu multe mutății petrecute în viața Capitalei (fresce, cei care trăiesc și respiră, gîndesc și visează în orașul de pe malurile Dimbovitelor) în ultimele decenii. Astfel, întreaga literatură scrisă de-a lungul vremii despre orașul București se completează, se îmbogățește, primește noi dimensiuni prin paginile care s-au scris ori se vor scrie despre municipiul contemporan — pagini determinate

Florentin Popescu

Continuare în pag. a 4-a

PUTEREA ȘI ADEVĂRUL NOULUI OAS

Un reportaj de Dan Mucenic • În pagina a 4-a

PREZENȚA TINĂRULUI SCRITOR

Romanul unei civilizații

Există, în impresionantul și exasperantul (pentru comentator) hăis de simboluri și imagini, paradigme și partituri al acestei cărți” (cu atîta mai exasperant și în transcrierile simultane a cuprinderii — și transcrierile simultane a enormelor bogății de semnificații, de unde impresia „hăisului”, se află o ordine savantă, înginerăscă, de o minutie aproape diabolică; o provocare la adresa inteligenței), există, spuneaam, înțimă din memoria unui personaj, o mică scenă, tulburătoare și vie, care fidelează și aruncă în aer eticheta de „livresc”; aplicată deja acestui roman și pe care numeroase indicii de suprafață par dealta de a justifica. În scena respectivă e noapte, atmosfera de Delta (remarcabil descrisă și sugerată): un grup de copii, printre care și personajul nostru, Vizanti (avea pe atunci 11 ani), rămași să aștepte zorii împreună cu pescarii, descoperă, la lumina jărăreacului, un arici: „solul” lumii extra-umane („Era și el o bucată de materie vie înfășurată

în ace cămoșose, de sub care se ivea un bot micuț, incințat și nevinovat. Nu se ghemuse, îi privea avid de curiozitate. L-au tîrit aproape de foc, dormici să-l cerceteze. În cerc, pe vine, isodeau jivini curajoși, poate solul celorlalți curiosi ai stăturăturilor, bălților, pădurii. Ce altceva l-ar fi determinat să intre în raza focului, în gălăgia aceea disonantă cu fastul letargic al vegetației în veghea de noapte? Aricilul îndrăznește în fine să facă o mișcare și, ca și cum ar fi pierdut un semn de sfidare, unul dintre copiii le-a strigat bărbătos ce descoperiseră. Tipul excitați la fierea nouă tentativă a vieții de a înainta.”

Sintem în preajma misterului unei comunicări între regnuri, miracol accesibil universului special al copilăriei. Dar „cerul” lor magic este spart de intruziunea unui pescar urias, cu „mura timpă”, care lovește „năpraznic” făptura cu „sapa de rime”. În mod ciudat, această revelație a animalității umane îl va face pe copilul cuprîns de revolta și întrebării, și care va pleca departe, în întințurile pădurii, împreună cu mica ființă muribundă, ca pentru a-i ofiția reîntegrarea în marea lume din care venise, — îl va face, printre-o revelație inversă, să înțeleagă că „omul e contemplat de stele”.

Astfel de episoade semnificative din timpul copilăriei apar, în treacărd dar deloc întimplător, în legătură cu mai multe personaje; fiecare avînd mica lui pondere decisivă în formarea — sau deformarea — personalității viitoare. În cazul esteticianului Vizanti, împlinirea pare să fi dus pe de-o parte la o poziție distanțată față de lume, pe de altă parte la o conștiință valorii proprii; oricum, la o ruptură de copilul care fusese, la un univers comod, livresc, lipsit de viață interioară (în general Vizanti nu „gîndiește”, ajunge adică la evidente pe cale proprie, ci reproducînd, chiar în contexte foarte banale, vorbele altora; de ex. — „Se simțea singur... extrem de singur... dar oare nu era singurătatea, cum spunea Octavio Paz, fondul ultim al condiției umane?” sau „Gîndirea, își amîni Vizanti de o formulare a lui Salvador de Madariaga, care depărtare și distanțare de „lucruri” etc., — pînă într-atît incit, în cazul lui, „livrescul” se confundă uneori cu stupiditatea, cu lipsa de inteligență sau, oricum, cu neîncrederea în propria inteligență). Scos la iveală

Gabriela Negreanu

Continuare în pag. a 7-a

George Munteanu

Continuare în pag. a 2-a

NOUA GEOGRAFIE LITERARĂ

Temele tinerilor prozatori craioveni

de la fresca istorică la romanul de analiză infimezimală a stărilor psihice, de la evocări ale unor perioade nu prea îndepărtate din istoria construcției socialiste la scrieri marcate distinctiv de biografism, fragmentarism și textualism...

numi un prozator „de meserie”. A debutat de timpuriu cu un volum de povestiri „Ciopitul viselor”, urmat în timp de două cărți similare ca încadrare tematică și specie literară...

Debutul cu volumul „Aniversare”, Nicolae Pirvulescu și-a confirmat vocația de prozator analitic prin romanul „Fotolul vacant”...

al creării mediilor și personajelor: sobru, exact, intelectualizat. Un destin izbucnit are Greta Crăciun, personajul de coloratură, care urmează un traseu asemănător în linie morală și socială...

Nicolae Pădăreț: „Fiori”

„Unitatea în diversitate”

„n” noua geografie literară: sunt mai multe de spus decât publicistic și științific, pe lângă o rezervă financiară, determinată fiind de aparținerea și încrederea operativă în realitate...

a valorilor, respectând dinamica literară, înseamnă implicarea în creația artistică, confruntarea liberă a opiniilor. Într-adevăr, nici un critic nu poate pretinde că deține adevărul estetic și axiologic absolut...

Ion Dună

„Reducerea la scară”

Conștient de o vitalitate ritmică interesantă dar uitând rigurosa trebuințioasă, abundențele discursive despre „generații și promoții”, generații reacții diferite sau întinse cu repetații actualității literare...

Otto Borabas-Teleajen: „Peisaj industrial”

creatori de felurite calibre. Circuitul revuistic, laboratorul enclavilor sint — se stie prea bine — rampe de lansare a tinerilor talente. Dar, am zice că mai importantă, uneori, decât creșterea...

Sint acestea (și multe altele) adevăruri nu tocmai confortabile; roșindule, riscăm a fi taxați drept inamici ai generației! Chiar dacă se vor supăra unii, continuăm...

Ioan Lascu

În universul tradiției

Urmare din pag. 1

crea senza și intemeiază pe o credință în absolutul unor valori. Oras „european”, Piatra Neamț reclamă, asadar, și o cultură în aceste măsuri. Esențialul este astfel nu a inventa o tradiție...

alte. Este ceva aici din tradiția unei litere moderne, caligrafică și sentimentală, rotundă vorbele și ferindu-se de pitoresc, năzudind către mari vizuini și redescoperiri a austeritate a infelurilor armonii.

Totul arată aici o preeminență a tinerității care, totuși, n-ar fi fost cu puțină de n-ar fi existat și contribuții mature, unele de însemnată contribuție de istorie a culturii românești...

Adrian Dinu Rachieru

Partid

Temei cunoașterii de tot, tulburător ca o izbândă, din tine m-am născut și pot să-ți fiu cu viața mea arzând de idealuri credincios...

Ion Popescu

Zicem țară...

Zicem țară cum am zice mună, Omensc de simplu și firesc, Cum firesc respiră doru-n doine Pe pământu-acesta, românesc...

Victor Rusu

Cintec de patrie

Să crezi în iubire cum crește sămînța din sămînță, iubirea mai de preț e spicul care leagă de primăvară o altă primăvară, focarul în care ard acest gînd...

Robust de teme. O inimă urcîm, Cu toată puterea de strigăt, jurămîntul

Solare vibrații, în cer de mii de cercuri, Raze de cintec cetății să-nchin; Semîne noi, din rădăcini adînc întemeiate, Trepte de tinără patrie de eroi.

Îndemn în strălucire de rouă

Palmele mele sună a pămînt, Ochii mei sună a viitor, Pieptul meu armură a citava bătălii În care respiră Carpații, Fiule, jine pasul după aceste sunete încercate!

Ion Scorobete

PATRIA DE AZI

PUTEREA ȘI ADEVĂRUL NOULUI OAS

Oșul este, prin înfățișarea sa și prin firea oamenilor săi, un ținut mîndru. Semeț, Parte a ceea ce Bogza numea „țacuta, severa, incorpabilă. Miază-noaptea”. Dar tot Oșul a fost, timp îndelungat (fără început, spun cei care l-au apucat trăi) campion național al sărăciei. Periferie a României. Abandonat muzeu al primitivismului. De la această realitate anevoie de adus în cuvine, dar care poate fi probată prin mil de mărturii scrise, orale sau fotografice — trebuie plecat la drumul prin Oșul de azi. Teritoriul în continuare fascinant prin puritatea obiceiurilor și-a oamenilor, prin cultul pentru străvechime, prin ritm cu care se muncă pământul — Tara Oșului este, în același timp, unul dintre cele mai limpezi exemple ale modului cum poate renaște un ținut.

BUNĂ ZIUA, OIERI DUMNEAVOASTRĂ

Stă sprînjit în bita lungă, ajungîndu-l pînă la bărbie, și tace o vreme, privind peste cîmp. — Bine c-a mai venit și toamna asta peste noi, zice. — Lasă poezia, nea Buhai, spune mai bine cum stăm cu oile. — Ușurel, vine răspunsul. Dumneata ce crezi, primare, că avem noi, ciobani de cînd ne știm, nevoie de sfaturi sau de acte stampilate ca să dăm lapte și lînă? Om sta noi de vorbă în primăvară, la simbră. Da' pîn' atunci, duminică, la sfat. Că mai am și eu de spus cîte ceva, a năvoie de sprînj. Încolo, cu prierperă, ai-i treaba noastră.

Ajunși în curtea ceapului, vedem îndreptîndu-se spre noi un tînăr în halat alb. Pînă să se apropie, primarul Chirilă Gherman apucă să-mi șoptească: E inginerul Gabriel Popescu, venit din Vilcea. L-a fost greu, că sectorul zootehnic era cam la pînă, am avut discuții aprinse, a amenințat că pleacă, dar totul s-a rezolvat. — Stăm bine, tov. primar — i se adresează inginerului. Cînd împrăști și grajdul ăstălat o să vedeti ce-nseamnă creșterea de animale ca la carte. Mă interesează acum să am în permanență oameni la fermă, chiar dacă e de treabă și la cîmp. Da' vorbim duminică, să vedem ce-or zice și sătenii...

Stăm, din auzite, că la Turț a existat și continuă să existe un sfat al bătrînilor. Că puterea lui de-a dezbate și de-a hotărî importantă încă se păstrează. Alina doar că, în condițiile de azi, ale accelerării ritmului și ale complexității sportive a vieții comunei, se simțea nevoia unui cadru mai larg de analiză și decizie. El s-a creat aproape pe nesimțite — o tribună a democrației care se întrunește, în fiecare duminică, înainte de ora primului pe platou din fața primăriei. Vin aici tineri și vîrstnici, muncitori de la mină, țărani și intelectuali satului. Se planuiesc treburile săptămînlui ce urmează și se discută ce s-a făcut și ce nu în săptămîna care a trecut.

— Ce-au hotărît cu adevărat important, înțelepții satului în ultima vreme? — Tot ce facem e important, zice primarul. (Am sentimentul că vrea să mă ducă cu vorba). — Cum așa, tovarășe primar? Se string ocol, în zi de sîrbătoare la țară, chiar mi se pare că doar aveți comunitate mai întinsă decît Satu Mare și cu mai multe sectoare (nouă) decît București — renunță la odihnă sau la distracție pentru a participa la acest nou sfat al bătrînilor doar pentru a stabili dacă au de mers la cîmp sau la strîns fînă? Păi asta nu se poate face mai ușor, cu economie de timp, și la ceapă? Sau vine inginerul Popescu și zice: mie-mi trebuie oameni la zootehnie, iar inginerul de la cultura mare zice la rîndu-i: ba-mi trebuie mie l, și apoi se supune la vot unde merge forța de muncă? De asta ocupă-se conducerea colectivă? — Nu-o luați chiar așa! Vedeti blocurile astea noi? Vedeti, dincolo, spitalul cel nou? Vedeti cresa? Toate s-au făcut cu oamenii comunei, se munca lor. Și totuși a fost așa de greu să stăruim noi al înțelepților satului? Aștea ar fi, să spun așa, lucrurile mari. Dar o localitate nu trăiește numai din ele, ci și din acelea de ficte care zi. Iar acestea — mărunte, veți zice — trebuie și ele cumpănite atent. Mai avem de reparat cîte un drum, de dres cîte un podet, o nevoie de ceva atelaje pentru o treabă sau alta. Oamenii decid. Ei se-nvoiesc asupra acestor lucruri, aducînd fiecare argumentele sale, arăndî ce și cit pot face. De-asta arată Turțul așa. — Și sfatul bătrînilor, cel vechi? — Bă-

trînil sint ascultați și acum. Dar ne interesează și spusa specialiștilor, a celor cu știință, nevoie de înțelepciune, dar și de entuziasm, de putere de-a făptui.

UN PRIMAR CARE IA INTERVIURI

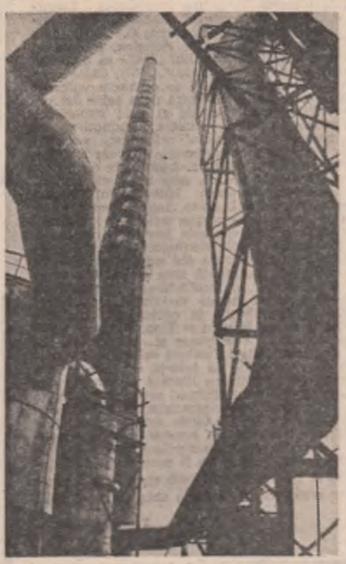
As putea spune, cum se procedea adesea în l-am găsit pe primarul din Negrești-Oaș în biroul său și a fost nevoie de multă alergătură, dintr-un colt în altul al orașului, pînă a reuși să schimb primele cuvinte cu dînsul — formulare ce închide în subtext altă o apreciere a stilului de muncă (dinamic) al primarului, cit și una la adresa zelului reportajului — de care a dat dovadă cel care povestește. Adevărul a fost, însă, altul, mult mai prozic și mai lesne de relatat: primarul Vasile Mureșan este un om foarte ordonat, precia în tot ce întreprinde, ca ummare, lesne de găsit. E suficient să intri la secretariat — unde e tot — primar pentru ca răspunsul să vină îndată — la unitatea... sau în zona... de unde revine în jurul orei... Așa se face că l-am aflat cu ușurință.

Care-i problema? Cu ce treburii prin Oaș? (Răspuns scurt și exact). — Ce știți în clipa de față despre Negrești? (Răspund: destul de puține. Din ziare, din ce-am putut vedea...). Dorii cifre comparative? Cu dragă inimă, numai că Oașul de azi nu prea are cu ce se compara. Puneți față-n față producția industrială din '85, de 17 milioane lei, cu aceea de azi, de aproape o sută de ori mai mare. Sau vreți să comparați unitățile economice de interes republican cu totala lor lipsă, acum două decenii? Singura comparație care poate rezista este, în momentul de față, aceea dintre rezultatele obținute de la un an la altul. Și tîc ce se găsea pe locul platformei industriale pe care ați văzut-o venind dinspre Satu Mare? Un tirg de vite. Nu zîmbiți, n-au dispărut vitele din Oaș odată cu venirea industriei, pe drumul de la Negrești-Oaș la Negrești-Oraș! Nu, doar că ficcare, industrie și zootehnie, s-a așezat la locul său. Vă puteți imagina cum a început industria aici? La 1 ianuarie '69, media de vîrstă a celor ce lucrau la Integrata de în și cîneapă (acum cea mai mare unitate de profil din țară) era cu puțin peste 17 ani. Nu exista, pe atunci, nici măcar un singur cadru tehnic provenit dintr-o școală. Să nu mai zic de ingineri, medici, profesori. Ce să vă spun mai mult? Că în '63 nu aveam în tot orașul decît două clădiri, cu etaj: spitalul, ridicat în '57, și actualul Muzeu al Tarii Oșului, pe atunci internat al liceului. Acum sînt peste o mie de apartamente, două școli generale, încă un liceu, creșe, cîmine, hotel... (Monologul primarului Vasile Mureșan a durat mai bine de o ceas. Către sfîrșitul acestui autointerviului au anăru și întrebări care păreau a-l pune în incurcatură).

— S-a adaptat bine primarul, sămărășon prin naștere, realităților Oșului? S-a organizat el cu adevărat? Cum e privit de cei din jur? Ce și poate reproșa? Cînd și cum va rezolva problemele care se ivesc fără încetare, legate de sistemizarea, de construcții, de locuințele aflate în afara perimetrului urban, de starea drumurilor, de felul cum se lucrează la ceapă sau în domeniul prestărilor de servicii? Am ridicat un oras, dar acum trebuie să ne ridicăm noi la înălțimea pretentțiilor lui. Iată, de la Fabrica de utajii minier și tehnologică au început să pornească loturi de produse pentru export. Călea ferată îngustă a fost înlocuită de una normală, lărgindu-se astfel, și la propriu și la figurat, contactul Oșului cu țara, asta însemnînd rezolvarea problemelor de aprovizionare cu materii prime, de... (Se lasă o clipă de tăcere. Profit). — Care a fost prima problemă pe care v-ați propus să o rezolvați ca primar? — Una a fost, și tot prima a rămas — dreapta relație cu oamenii. Întrețineră lor în mine și a mea în ei.

DESPRE STATORNICIE

Un prieten, pictor, arătîndu-mi cele mai dragi tablouri ale sale, se oprea adeseori în fața unui autoportret pe care nu se mai sătura admirîndu-l. L-am suspectat (și l-am spus-o) de narcisism. A ris. — Recunoaște că sint mai frumos în pictura asta decît în realitate! Dar stii de ce? M-am pictat în usa pivnței de-acasă de la mină, de la țară. Asta, locul cu suflet

de unde mă trag, m-a înfrumusețat, nu talentul meu.

Același lucru, dar prin intermediul altor tipuri de exemple, mi-a spus, în deșele și lungile discuții purtate, medicul Mihai Pop, directorul spitalului orășenesc din Negrești. Venit aici „de peste deal”, de la Baia Sprie (după o trecere ca asistent, prin Cluj), Mihai Pop e medic de Oaș de un sfert de veac. Iubitor de natură, de folclor și de lecturi alese, priyor atent în jur și bun cunoscător de oameni, medicul Pop este o veritabilă poartă deschisă spre Oașul adevărat, spre adevărătii oșeni. Pe o stradă din Turț s-a oprit la vorba cu un bătrîn, pe care apoi mi l-a prezentat. — Îl cheamă Ștefan Estan, are peste 70 de ani, dintre care aproape 50 lucrăți ca agent șantier. E tipul de om rămas acasă. Omul care face toate vîntoșele muncii, dar cu aceeași înțelegere de inimă. Cînd a împlinit vîrstă pensionară a fost sărbătorit cu tot fastul. Însă el a devenit, cu trecerea vremii, tot mai trist. După un an de inactivitate, unii ziceau că s-ar fi tînit de-a binelea. Dar el tindea după vechea muncă. L-am reîncastrat. Acum e bine sănătos, alergic de color-color ca-n tinerete, e vioi la mîncare și la mîncare. Pe osan nu trebuie să-l desprînză de-aie lui dacă-l vrei zdrăvăn și bun de treabă. — Vă simțiți osan, doctore? — Da. Cu totul. Curătenia sufletească și vitalitatea celor de-aici m-au cucerit definitiv. Am învățat

de mic, din țată miner și mamă țărăncă, rosturile muncii și respectul datorat ei. Mănu are o vorbă plină de optimism: orice s-ar întîmpla pe lume, lucrul din mină n-are cin' mi-l lua. Așa gîndesc și oșenii, și la cîmp și în uzină.

Industrializarea Oșului — spune directorul Integratelor de în și cîneapă, Ioan Chîna (om pe care l-am descoperit a cunoaște, cu nume, vîrstă și loc de obîrsie, pe aproape toți cei 1400 de subordonat) —, procesul acesta, presupunînd o rapidă adaptare la exigențele unei anumite discipline, i-a schimbat pe oameni. Nu dintr-o dată, ar fi fost imposibil mai ales că-i vorba de oșeni, dar mai repede decît m-as fi așteptat. La începutul lucrului, nu exista nici măcar un singur maistru. Acum, avem pentru încă o întreprindere. Și, cu totul, oșeni.

FOTOGRAFUL DACILOR

Imaginile lucrărilor de construcție a căii ferate ce traversează, nu de mult timp, Oașul sînt printre ultimele din fototeca de peste o sută de mil de clișee a lui Ionită G. Andron, om care bate de o jumătate de secol ținutul cu aparatul de fotografiat în mînă, adunînd probe de frumusețe și dovezi de înflorire. Intelectual veritabil și om de acțiune, autor al unui memorabil album „Tara Oșului”, precum și al unor broșuri îndrăzneț publicate în chiar timpul terorii horthyste, nume ce va intra cu siguranță în Oașul necesară istorie a fotografiei românești, povestitor plin de har — Ionită G. Andron este, el însuși, o carte vie, vorbită sau scrisă, cu forță și finețe, despre Oaș. S-a bucurat mult atunci cînd noua cale ferată a fost terminată și nu istoveste să vorbească despre acel moment ca despre unul de referință pentru oșeni.

— Tara asta a Oșului, atît de darnică în frumos, atît de bună și omenoasă, nu mai putea rămîne la stadiul de colecție, oricît de fermecătoare la privit, de obiecte vechi, demodate. Măcînă, plecînd de aici, nu va lua cu ea nici obiceiurile, nici felul de-a fi al oșenilor. Venind încoace cu noua tren, tren ca toate trenurile, veți regăsi, în miezul lui mai, simbrele noastre, veți afla, în zile de sîrbătoare, tot hore pe sate, tot oameni îmbrăcați cum li-i portul din străbuni. Civilizația este aici asimilată, atîngerea virfurilor ei nu înseamnă nicicum o rupere de ceea ce vechimea ne-a dăruit bun și durabil. Și tîc de cînd visăm noi, oșenii, zilele de azi? De pe cînd, într-o zi cu lumină multă, a intrat în Racsa mea natală un călăreț care a spus numai „vin românii în Ardealul românesc” și a zburat mai departe, iar tata s-a aplecat și a sărutat urma lăsată pe pămîntul uliei de copitele calului. De-atunci și chiar de mai înainte Oamenii liberi în toate, care au fost și au rămas oșeni, și-au câștigat, cu trudă și răbdare, dreptul la viața asta.

Privesc la fotografiile, îl privesc și pe bătrînul de-alături. Îl ascult vorbele și totul se rotunjește în imaginea unui Oaș uimind prin țările și sete de viață. — Cînd vă veți hotărî să istorisiți de la un capăt la altul tot ce ați aflat și înțeles în viața și în țara asta, l-a fotografiat pe țărani din Racsa, așezați în paginile marilor istorii a lui Giurescu la capitolul dedicat dacilor, zîmbeste și tace.

Dan Mucenic

Mărturisire și mărturie

Urmare din pag. 1

nate, în chip firesc, de înșăși transformarea lui pe multiple planuri: economic, social, urbanistic, cultural etc.

Fie-mi îngăduit să mărturisesc aici că una din întîmplările fericite ale vieții mele de tînăr scriitor este și aceea de a ajunge să locuiesc în imediata vecinătate a construcției ce se edifică în noul centru civic al Bucureștilor. Spun asta, fiindcă astfel am avut și am în continuare privilegiul de a vedea cum sub ochii mei capătă configurație arhitecturală orașului modern de mine — cu întreaga și complexa lui ființă. Pe de altă parte, am putut vedea la modul cel mai concret posibil, cum Dimbovița, rîul atît de cîntat de poezi și de vechii cîntăreți ai orașului, a primit striae noi: stratele convenite și țirreții ale unei ape traversînd o capitală aflată în plin proces de înnoire, cu oameni harnici și destoinici, decîși să-i confere o nouă imagine în ochii și conștiința generațiilor viitoare.

Și nu numai martorul reîntrării Dimboviței într-o nouă etapă a biografiei sale am fost, ci și cel al croirii modernei aere subterane de circulație care este Metroul, intrat de citiva ani bunji în viața și obișnuințele bucureștenilor. Conștient, ca fapt divers, cu valoare sentimentală, momentul în care prin plafonul descoperit din preajma Tribunalului Suprem trecătorii au putut vedea întia ară cum arată viitoarele vagoane de tren subteran și cum evenimentul acesta ce ține acum de istoria mărîntă a construcției Metroului a făcut inconștientul cartierului, zeci de locatari de aici venind să privească ceea ce pînă atunci era incredibil: vagoanele ce aveau să circule, în viitorul apropiat, dintr-o parte în alta a Bucureștilor. Faptul m-a surprins intrucît știam că pînă atunci locuitorii Capitalei era în genere mai conservator și mai rezervat în ce privește acceptarea noului, a ceea ce urma să schimbe peisajul de mulți ani consacrat și cunoscut...

Și iarăși trebuie să mărturisesc că gîndul recitencii concetățenilor mei față de nou, ce mă încerca atunci, s-a dovedit nefondat. Astăzi înnoirea Capitalei nu mai miră pe nimeni și — indiferent de vîrstă, de formație, de structură întîmă — bucureștenii a devenit, fără a exagera, conștient și mîndru de mutațiile care au loc în spațiul său de viață și de gînd. Așa se face că din conservatorii și omul rezervat de ieri, locuitorul Bucureștilor s-a transformat, pe neașteptate, în competentul ghid al vizitatorului din țară ori de alturea care pășeste pragul Capitalei spre a-i cunoaște oamenii și împlinirile, zodia nouă sub care își împlineste destinul...

O carte despre București și despre magistraturele ei se scrie din mers, iar cei care trăiesc, muncesc și visează în străvechul și minunatul oras de pe malurile Dimboviței îl completează — prin forța brațelor și incusina minții — zi de zi, minut de minut, paginile cu noi și mărețe și fără de seamăn fapte. Ele sînt un fel de emblema a dăruirii într-un frumos și desăvîrșit.

Tirziu te-am iubit frumusețe

Cindva am fost intineric
Și sufăr în rătăcirile lui;
Acolo mi s-a arătat adîncul cîderii,
Nenorocita neliniște
A spiritelor golite
De haina luminii.

Tirziu te-am iubit frumusețe I

Voiind să te ating
Am auzit așa cum se aude în inimă
O melodie pe care nu o răpea timpul
Inconjurată ușile trupului
Trecînd peste forțe
Ajungînd în largile ținuturi ale memoriei.

Atunci mi-am amintit de uitare

Și am trecut dincolo —
Pînă ce curgerea
S-a transformat într-o călăuză —
Început al iluminării...

Tirziu te-am iubit frumusețe I

gheorghe șerban

Anotimpul

Printre trestii
Ascult în adîncimile subpămîntene
Cum dorm silexurile.

Singur între pămînt și stele
Sînt cuprins de ameteală
Pentru că aici nu există
Nici un acoperiș
Nici o creangă de arbore
Să mă apere.

Anotimpul alunecă ușor
Lovindu-mă în trecere
Cu o noie verde
Plecînd apoi
Pe primele făcîli ale nopții.

Din prea multă tăcere
M-am descoperit lipit de pămînt

Curgînd din mine
Bucule de lumină.

Luna s-a stîns de mult în zăpadă;
Anotimpul alunecă
Pe-o pulbere de aște

Singur...

teatru

«Cameristele»

Actuala reprezentare a Teatrului Mic aduce în prim-plan o lume a izbitoarelor contraste sociale. Teatrul de limbaj al lui Genet devine un teatru al violenței semnalor vizuale și a spîlucului aroganței al superiorității Doamnei. Este spațiul care le îngeneunche și le face să se revolte pe Claire și Solange. În interiorul acestui spațiu real, regiilor Alexandru Danie, secundat de scenografa Maria Miu, imaginează un spațiu restrictiv „de joc”, prin dirijarea de către actrița a paravanelor, creînd astfel senzația lumii cu mască, a vieții închisului, imaginative — spațiu de pură teatralitate. Trecerile frecvente dintr-o lume în cealaltă caracterizează lipsa de echilibru dintre forțe, evident, inegale.

Prezența celor două coloane uriașe (luminate interior doar la apariția Doamnei) în stînga platformei scenice semnaleză verticalitatea invincibilă a unei anumite lumi. Criația rochiei roșii — care va trece dintr-o mină în alta, schimbînd punctul de greutate și sensul semnificației — este simbolul unei patimi furibunde

care duce la crimă. Oglinzile își pierd din semnificație, ca și ceașca cu ceai (otrăvit), minuscule în raport cu imensitatea coloanelor, a haosului din jur. Soluția tehnică (nefericită) a sârului care cade în final (gîlind cu zgomot metalic între cele două coloane) stabilește, în limbaj metaforic, dreptul de decizie — între viața și moarte — al oprimatorilor asupra celor oprimați. Gestul inerent, inevitabil al minii uicinate cade vijelios, depeșind îndrăzneala de o clipă a celor mărînti de a aspira la condiția demnitarilor, depeșind cîteva răzvrătiri prin simpla inchipuire de a fi altceva decît ceea ce sînt. Carmen Galin — Claire și Simona Măciănescu — Solange urmează tehnica duplicității, a jocului dublu de oglinzi, fiind teatralitate în pasajele „imaginare”, încercînd să fie firești în pasajele „reale”. Violenta și duritatea necesare pentru identificarea Claire-Doamna sînt bine jucate de Carmen Galin, ca și momentele de supunere-devoțament al bonel față de stăpîni. Doar teatrul însă exagerat al primelor replici (ceremonialul) bîbi (în contre-jour) rupe unitatea interpretării în cele două registre distincte. Schimbările de ritm, de frazare, de intonație sînt însușite și de Simona Măciănescu, dar, pe alături cu mai puțină siguranță. Lungul monolog al Solangei, după încercarea de ștrangu-

lare în plan imaginativ a lui Claire-Doamna, este stăpînit de acțiivă doar ca tehnică, neproducînd în spectator nici un fel de fior, de emoție. Costumele de ceremonial ale celor două bone sînt moderne, evidențîndu-le senzualitatea, contrar indicațiilor lui Genet, care le vroia sumbre dintr-un început, urite, în afara oricărei aluzii la sex-appeal. În funcție de costum, de trăire sau identificare cu altceva, mișcările actrițelor se schimbă, ca și tipul lor de vorbire. În „imaginativ” mișcările sînt riguroase, rituale, lente, în real ele sînt repetate, dezorganizate. Contrastul dintre orizontalitatea și verticalitatea mișcărilor este în consens cu opoziția bîneului social.

Interpreta Doamnei este aleasă de regiilor pentru a fi antipodul feminității. Coca Bloss este aceea Doamnă steară, descarnată, senzuală pe care a vrut-o regiilor. Jocul actriței nu impune și nu mărește distanța dintre ea și bone în momentul apariției. Doamna își joacă frivolitatea sau bunătatea, nu este frivolă sau bună sau suspicioasă. Absența Doamnei este mai paralizantă pentru cameriste (prin construcția dramatică a textului) decît apariția ei reală, jocul palid, statura mică făcînd personajul Doamnei mai puțin inhibant, iar gesturile ei mai puțin obsedante. Spectacol de actori, în favoarea actorilor, punîndu-le în evidență toate posibilitățile interpretative, Cameristele Teatrului Mic operează, în plan semantic, cu un sistem de coduri care ridică de la individ la categorie socială opoziția semnificației victimă-călău, sînt-criminal.

film

«Nelu»

Scriitor ale cărui opțiuni pentru arta a șaptea s-au manifestat cu 25 de ani în urmă. D.R. Popescu a oferit cineastilor noștri substanța narativă pentru opere de referință în filmografia de autor sau de gen. Cinematograful a rămas pentru scriitor o zonă de afirmare a atribuțiilor procedeele creației sale — observație realistă, alegorie, relativizarea imaginii, imprvizibilul mixaj al stilurilor — a unei tematici predilecte în care esențiale rămîneau raporturile dintre individ și societate, precum și mutațiile de structură în plan etic determinate de necontenită căutare a adevărului, a dreptății.

Tot așa cum, cu ani în urmă, în filmul lui Alexandru Tatos — Dujos Anastasia trecea, era redescoperit în spațiul danubian mitul Antigonei, Nelu, recenta premieră a casei de film nr. patru, sennată de tînărul regiilor Dorin Mircea Dorotei, laureat pentru opera prima la Costinești, editia a XI-a, are fără echivoc sugestia din tragedia celebrului print danez. Nelu, un copil de 13 ani, simbol al candorii, trăiește dezinbararea familiei sale cu sentimentul acut al nevoii de adevăr, de dreptate. Suspicinile care planează asupra părinților săi rămîn în bună parate echivoce, culpabilitatea tatălui este anulată de justificarea idealismului, iar cea a mamei, este atenuată de calitatea unei noi condiții, asumată în cea de-a doua căsă-

Racursi

Cite fete traversezi pînă ajungi
La propria-ți față.
Fostă iluminare!
Dar ochii sînt orbii
Arși de alte adevăruri.

Tempul se-ncheie într-o prăbușire de lumină.

Pentru ce traversare
Mă voi imbarca acum?
Numai cu noii voi urca
Treptele —
Viu luminat
Și sus — Sus de tot
Rugul arzînd
Al unei păsări.

Cite fete traversezi
Pînă ajungi
La propria-ți rug.

Recursi

Tristețea se topește
Pricătură cu picătură.
O scînteie mă duce spre culmi
De unde privesc întreg cerul
Venit de departe —
Din tărîmul luminii.

Acum, că am sosit
Spală-mă cu mătasa sărutului —
Spune-mi un cuvînt;
Din onii de copil
Să-mi scald trupul
În răcoarea izvoarelor depărtate,
Să fug pînă la țărîmul soarelui,
Vino mai aproape
Și ascultă bătăile
Ce se răspîndesc.
Vino cu mine
Acolo unde nu-i nimeni speriat
De lumină!

simbol al căutării, dar și al bucuriei iscate de un generos cadou oferit copiilor. Gestul nu are nimic gratuit și sugestiile transpar firesc în prescripțiile copilului, tot așa cum războiul declarat melodramei este dezvăluit în cheia ironică a refuzului lacrimii.

Deși filmul are unele lungimi, iar unele secvențe tratate în registrul realist poetic nu susțin organic dramaturgia ansamblului, cu un final mai mult completent decît concludiv, Nelu rămîne un titlu care confirmă calitățile certe ale unui debut regiilor, siguranța în conducerea unei excelente echipe de interpreti (printre care se numără Florin Zamfirescu, Tora Vasilescu, Mihai Căprița, Dan Condurache, Tudorel Filimon, Mihai Mălămar, Manuela Ciucur), construcția densă a cadrului, fluenta epică sustinută printr-un limbaj expresiv ce pune în valoare contribuția inteligentă a muzicilor (compozitor — Dan Ștefăniță), coloana sonoră sennată de ing. Horea Murgu și a montajului realizat de experimentata Maria Neagu.

În rolul principal, Mihai Brătîlă, răspîndit și de jurul de la Costinești cu o menține pentru interpretare și descoperit de C. Vaeni pentru Cîntec în zori, cucerște prin farmec și spontaneitate, prin naturalitatea gestului și slovența privirii. Un merit al regiilor este și promovarea unui talent interpretativ ca Radu Duda, care conferă personajului său căldură și umor, după cum inspirată s-a dovedit și distribuția Melaniei Ursu, din păcate, mult timp absentă de pe genericele filmelor noastre.

Nelu propune, fără didacticism și ga-blone, o dezbateră etică în care adevărul artistic se alătură firesc convingerii în valorile perene ale răspunderii morale pentru viața și educația copiilor.

Călin Stănculescu

PROFESORUL DE ISTORIE

leon talpă

Nu avea nici un fel de prestață în fața noastră, a elevilor. Nu semăna cu nici unul dintre ceilalți profesori. Nu pentru că absolvise facultatea de istorie cu medalia de aur, avându-l ca profesor pe Iorga, și nici pentru că nu mai fusese egalat de nici un șef de promoție, fiindcă nu se prea ținea seama de asta, iar pentru noi, elevii, o astfel de performanță nu spunea mare lucru. Pe noi ne impresionau aspectul exterior, „imaginea” vizibilă a profesorului, tocmii cele pe care el le ignora cu desăvârșire. Era exact tipul de dascăl de care își rid generații de elevi, pe care și-l făc cal de bătaie născocind mereu alte șotii pentru a se grozavi în fața colegilor. Și nici măcar nu ne trebuia cine știe ce imaginație pentru asta. Profesorul de istorie era, el însuși, o „surșă” permanentă de „cirige” pentru tot felul de glume.

Era mereu infrigurat, ca și cum prin ea i-ar fi hălăduit un vânt înghețat. Umbra imbracat în palton pînă primăvara tirziu, un palton negru, de modă veche, ce-și mai păstra linia elegantă a croielii chiar așa cu buzunarele dădora de reviste împăturite, de carnete și fișe pline cu scrisul lui ascuțit, nervos, plin de prescurtări. Părea că o parte a ființei lui trăia într-un trecut ferecat, unde-l rămăsese de bună seamă și sufletul, fiindcă nimeni nu-l văzuse zămbind ori bucurându-se de ceva și de unde părea să vină infrigurarea trupului, încotșănat în paltonul negru, pînă și culoarea paltonului și singurului lui costum de baie. Cealaltă parte a ființei profesorului era mereu într-o cursă cu timpul. Citea de cum părăsise catedra, pe culoarele școlii, pe strădă, oprindu-se uneori pe neașteptate să-și noteze ceva în carnetel încit puteam da peste el fără să vrem, ori prefăcându-ne că am fost surprinși de signarea lui bruscă. Nu ne admestrea niciodată. Dacă-i cădea carnetelul se apleca să-și ridice singur, mătîrînd cu poalele paltonului praful de pe jos și chiar dacă arunca o privire în direcția celui care-l imbricase, eram siguri că nu-l vedea, intr-atit umbra absorbit de propriile-i gânduri.

Avea o figură de piezura speriat. Pe nasul ascuțit purta ochelari rotunzi în ramă de nichel, cu brate elastice înconjurîndu-i lobul urechii. În spatele lentilelor bombate, pîrînd doi ochi bazedofici de sticlă, albul ochilor lui, mîrit de lentilele cu multe dioptrii, era plin de vioșoare roșii, trădînd lucrurile de veghe și lecturile aproape neîntrerupte.

Nici măcar în clasă nu-și scotea paltonul și căciula, o căciulă de astraban ce fusese, desigur, o frumusețe, acum cu marginile albite de purtat, pîrînd un fel de coif ce-l completa „armura”. Chiar așa, ne apărea ca un om deosebit de frig, de lume... Doar de sunete nu se putea apăra, și asta observaserăm imediat, cu perspicacitatea virstei. Era de ajuns să strige cineva în preajmă-i, ori numai să vorbească răștit, ca profesorul să ne privească și să ne privească și mai mult și gîtul subțiriat în gulerul paltonului, ca o broască trestoașă amenințată de un pericol. Foloseam testostajem ori de cite ori vream coleg rîsca să ia o notă proastă. Ne ridicam pe rînd vorbind citi puteam de mare sacadat: „Nu-a putut să invete fiindcă a fost bolnav”. „E în comitetul clasei”. „Si în comitetul organizației de tineret”. La fiecare exclamație, pleoapele profesorului se zbăteau ca aripile unei păsări speriate și gîtul subțiriat dispărea în gulerul paltonului și capul nealuturat se arăta. Ne făcea semn cu mîna numai onse să ne așezăm, parcă ar fi apăsător ceva, un resort încăpînătin, în lăcașul din care scăpase.

Nu încetam decit după ce vedeam conturul „cinci-ului” scris cu mîna tremurîndă și focul pus la joc pe catedră. „Ei, hai, stăți jos”, spunea iritat, repetînd gestul cu mîna deasupra catalogului, apăsînd mereu resortul acela rebel în celești siguranței din care scăpase.

Ne hlizeam unii la alții fără prea mare satisfacție, pentru că, din nou, „victoria” noastră fusese prea rapidă. Cu mult mai mult, satisfacția noastră fusese înlocuită de un sentiment de jenă, dar și de o stare de întăritare, fiindcă profesorul de istorie nu ne opunea nici o rezistență, iar lecțiile lui ne zăpăceau. Ne vorbea, dar privirile îi erau întoarse înlăuntru. Șotii pe care le dădora din buzunarele-i dădora fo pline cu scrisul ascuțit, mai mult fluturîndu-le decit uitîndu-se pe ele. Făcea divagații în arheologie, în geografie, în numismatică și artă. Pe tablă apăreau tabele sinoptice — adevărate radiografii ale unor epoci trecute din care rețineam doar un nume, cite o dată, povestea unei opere de artă celebre.

Rupeam desfășurarea lecțiilor cu cite o nouă trăsneală. Într-un an, doi colegi de prin părțile muntelui, aduseră un pul de veveriță care devenise repede mascota clasei noastre. Ei se seram culcuș într-un pupitru de bancă pe care-l umpleam zilnic cu nuclei. De cum suna de recreație, îi dădora drumul fascinați de salturile ei de pe bănci pe catedră, de acolo pe dulapul cu material didactic, și, apoi, tocmal pe galeria perdeloilor.

Romțitătii ei hărnice devenise o parte a universului sonor al clasei. La orele de istorie, însă,

o zgîndăream făcînd-o să strîmescă o adevărată răpăială de nuci izbite în toate direcțiile. — Lăsați animalul în pace. N-aveți minte nici cit el ne apostrofa cu vocea-i obosită profesorului, întrerupt din savanta-i expunere.

Ne prefăcăm că vrem să vedem ce i s-a întimplat veveriței dîndu-i drumul prin căsuța speriată de chotiele noastre. Veverita ne ocoala cu salturi luți, găsîndu-și, cu un instinct sigur, refugiu pe umărul profesorului spre mirarea și veselia noastră, amuzată de imaginea acelu „grup staturat” — profesorul în paltonul negru și căciula pe cap, nemişcat ca să nu sperie pulul de veveriță, iar aceasta bine prinsă de gulerul paltonului privindu-ne din adăpostul sigur cu ochii ei rotunzi, cumva sfidător.

Profesorul voia să trezească măcar într-unul din noi o pasiune la fel cu a sa pentru studiul istoriei. N-a încetat să caute, să creadă că va găsi pînă la urmă un discipol demn să-i moștenească, odată cu pasiunea, singura lui avere — bibliotecă. De asta invita pe cei mai buni elevi la el acasă. Două camere pline cu cărți, cu albume de artă, cu monede antice. Într-un colț, patul îngust și biroz, plin și el cu cărți. În ambele camere nu exista altceva, nici măcar o sobă. Doar rafturi pentru cărți și cărți stivuite în colțuri, în orice spațiu liber. Într-o cameră, numai atit loc cit să poată trece un singur om, el, profesorul, pe care-l găseam de fiecare dată în cunoscuta-i „armură” — paltonul negru și căciula pe cap. Întreg salariul de profesor și banii cistigați pe articole și studii publicate în reviste din țară și din străinătate erau cheltuiți pe cărți, pe albume de artă, pe monede rare. Strîmese o bibliotecă demnă de un institut. De fapt, o a doua bibliotecă, fiindcă prima — așa așlăsem — îi arse în timpul războiului.

Ne așezam direct pe podea, pe acel culoar dintre cărți și în strimțul lor din fața patului și-l ridicam singur, mătîrînd cu poalele paltonului praful de pe jos și chiar dacă arunca o privire în direcția celui care-l imbricase, eram siguri că nu-l vedea, intr-atit umbra absorbit de propriile-i gânduri.

Avea o figură de piezura speriat. Pe nasul ascuțit purta ochelari rotunzi în ramă de nichel, cu brate elastice înconjurîndu-i lobul urechii. În spatele lentilelor bombate, pîrînd doi ochi bazedofici de sticlă, albul ochilor lui, mîrit de lentilele cu multe dioptrii, era plin de vioșoare roșii, trădînd lucrurile de veghe și lecturile aproape neîntrerupte.

Nici măcar în clasă nu-și scotea paltonul și căciula, o căciulă de astraban ce fusese, desigur, o frumusețe, acum cu marginile albite de purtat, pîrînd un fel de coif ce-l completa „armura”. Chiar așa, ne apărea ca un om deosebit de frig, de lume... Doar de sunete nu se putea apăra, și asta observaserăm imediat, cu perspicacitatea virstei. Era de ajuns să strige cineva în preajmă-i, ori numai să vorbească răștit, ca profesorul să ne privească și să ne privească și mai mult și gîtul subțiriat în gulerul paltonului, ca o broască trestoașă amenințată de un pericol. Foloseam testostajem ori de cite ori vream coleg rîsca să ia o notă proastă. Ne ridicam pe rînd vorbind citi puteam de mare sacadat: „Nu-a putut să invete fiindcă a fost bolnav”. „E în comitetul clasei”. „Si în comitetul organizației de tineret”. La fiecare exclamație, pleoapele profesorului se zbăteau ca aripile unei păsări speriate și gîtul subțiriat dispărea în gulerul paltonului și capul nealuturat se arăta. Ne făcea semn cu mîna numai onse să ne așezăm, parcă ar fi apăsător ceva, un resort încăpînătin, în lăcașul din care scăpase.

Nu încetam decit după ce vedeam conturul „cinci-ului” scris cu mîna tremurîndă și focul pus la joc pe catedră. „Ei, hai, stăți jos”, spunea iritat, repetînd gestul cu mîna deasupra catalogului, apăsînd mereu resortul acela rebel în celești siguranței din care scăpase.

Ne hlizeam unii la alții fără prea mare satisfacție, pentru că, din nou, „victoria” noastră fusese prea rapidă. Cu mult mai mult, satisfacția noastră fusese înlocuită de un sentiment de jenă, dar și de o stare de întăritare, fiindcă profesorul de istorie nu ne opunea nici o rezistență, iar lecțiile lui ne zăpăceau. Ne vorbea, dar privirile îi erau întoarse înlăuntru. Șotii pe care le dădora din buzunarele-i dădora fo pline cu scrisul ascuțit, mai mult fluturîndu-le decit uitîndu-se pe ele. Făcea divagații în arheologie, în geografie, în numismatică și artă. Pe tablă apăreau tabele sinoptice — adevărate radiografii ale unor epoci trecute din care rețineam doar un nume, cite o dată, povestea unei opere de artă celebre.

Romțitătii ei hărnice devenise o parte a universului sonor al clasei. La orele de istorie, însă,

mai condamnă în ochii celorlalți profesori, merînd disprețul lor și hazul școlărilor...

Îl fusese dat unui fost elev să-și salveze profesorul de la umilința eliminării din învățămînt, aici aici ajunseseră lucrurile. Povestirea apărută într-o revistă școlară avusese efectul, Șchița aceea fusese analizată ca un articol de ziar, mai înții de profesori, grăbiți să refacă prestigiul colegului lor acum, cînd stimulul venise din afară și în mod public (era, doar, o revistă școlară autorizată, nu?). Lucrurile trebuiau îndreptate, copiii strunți, aveau de-a face cu un caz excepțional, un om, puteai spune, un martir care suferise o cumplită prigoană.

Orașul întreg al elevilor și profesorilor și părinților trecuse de partea profesorului de istorie, iar acele „bizăreții” (doar îl văzuseră cu toții pe strădă cu un pantof de un fel și cu celălalt de alt fel), deveniseră dintrodată scuzabile, de fapt, insignifiante, cum și erau.

După ce se pensionase, doar stiri vagi. Profesorul trăia retras între cărțile și albumele și vechile sale monede, „pierdut în istorie”. Încețase să mai intereseze pe cineva.

Murise la un azil de bătrîni, prea slăbit ca să-și mai poarte singur de grijă. Nu găseai nici un elev să-l poată face moștenitorul unicei lui averi. Biblioteca — o adevărată comoară — o donase statului, dar își pînseze mai mult de jumătate din valoarea mîrțiții la mai multe biblioteci ale orașului. Celebrele lui albume de artă, uneori cite o monedă veche, tot apăreau pe la cei ce deținuseră „funcții culturale” în vremea aceea.

— Lăsați animalul în pace. N-aveți minte nici cit el ne apostrofa cu vocea-i obosită profesorului, întrerupt din savanta-i expunere.

Ne prefăcăm că vrem să vedem ce i s-a întimplat veveriței dîndu-i drumul prin căsuța speriată de chotiele noastre. Veverita ne ocoala cu salturi luți, găsîndu-și, cu un instinct sigur, refugiu pe umărul profesorului spre mirarea și veselia noastră, amuzată de imaginea acelu „grup staturat” — profesorul în paltonul negru și căciula pe cap, nemişcat ca să nu sperie pulul de veveriță, iar aceasta bine prinsă de gulerul paltonului privindu-ne din adăpostul sigur cu ochii ei rotunzi, cumva sfidător.

Profesorul voia să trezească măcar într-unul din noi o pasiune la fel cu a sa pentru studiul istoriei. N-a încetat să caute, să creadă că va găsi pînă la urmă un discipol demn să-i moștenească, odată cu pasiunea, singura lui avere — bibliotecă. De asta invita pe cei mai buni elevi la el acasă. Două camere pline cu cărți, cu albume de artă, cu monede antice. Într-un colț, patul îngust și biroz, plin și el cu cărți. În ambele camere nu exista altceva, nici măcar o sobă. Doar rafturi pentru cărți și cărți stivuite în colțuri, în orice spațiu liber. Într-o cameră, numai atit loc cit să poată trece un singur om, el, profesorul, pe care-l găseam de fiecare dată în cunoscuta-i „armură” — paltonul negru și căciula pe cap. Întreg salariul de profesor și banii cistigați pe articole și studii publicate în reviste din țară și din străinătate erau cheltuiți pe cărți, pe albume de artă, pe monede rare. Strîmese o bibliotecă demnă de un institut. De fapt, o a doua bibliotecă, fiindcă prima — așa așlăsem — îi arse în timpul războiului.

Ne așezam direct pe podea, pe acel culoar dintre cărți și în strimțul lor din fața patului și-l ridicam singur, mătîrînd cu poalele paltonului praful de pe jos și chiar dacă arunca o privire în direcția celui care-l imbricase, eram siguri că nu-l vedea, intr-atit umbra absorbit de propriile-i gânduri.

Avea o figură de piezura speriat. Pe nasul ascuțit purta ochelari rotunzi în ramă de nichel, cu brate elastice înconjurîndu-i lobul urechii. În spatele lentilelor bombate, pîrînd doi ochi bazedofici de sticlă, albul ochilor lui, mîrit de lentilele cu multe dioptrii, era plin de vioșoare roșii, trădînd lucrurile de veghe și lecturile aproape neîntrerupte.

Nici măcar în clasă nu-și scotea paltonul și căciula, o căciulă de astraban ce fusese, desigur, o frumusețe, acum cu marginile albite de purtat, pîrînd un fel de coif ce-l completa „armura”. Chiar așa, ne apărea ca un om deosebit de frig, de lume... Doar de sunete nu se putea apăra, și asta observaserăm imediat, cu perspicacitatea virstei. Era de ajuns să strige cineva în preajmă-i, ori numai să vorbească răștit, ca profesorul să ne privească și să ne privească și mai mult și gîtul subțiriat în gulerul paltonului, ca o broască trestoașă amenințată de un pericol. Foloseam testostajem ori de cite ori vream coleg rîsca să ia o notă proastă. Ne ridicam pe rînd vorbind citi puteam de mare sacadat: „Nu-a putut să invete fiindcă a fost bolnav”. „E în comitetul clasei”. „Si în comitetul organizației de tineret”. La fiecare exclamație, pleoapele profesorului se zbăteau ca aripile unei păsări speriate și gîtul subțiriat dispărea în gulerul paltonului și capul nealuturat se arăta. Ne făcea semn cu mîna numai onse să ne așezăm, parcă ar fi apăsător ceva, un resort încăpînătin, în lăcașul din care scăpase.

Nu încetam decit după ce vedeam conturul „cinci-ului” scris cu mîna tremurîndă și focul pus la joc pe catedră. „Ei, hai, stăți jos”, spunea iritat, repetînd gestul cu mîna deasupra catalogului, apăsînd mereu resortul acela rebel în celești siguranței din care scăpase.

Ne hlizeam unii la alții fără prea mare satisfacție, pentru că, din nou, „victoria” noastră fusese prea rapidă. Cu mult mai mult, satisfacția noastră fusese înlocuită de un sentiment de jenă, dar și de o stare de întăritare, fiindcă profesorul de istorie nu ne opunea nici o rezistență, iar lecțiile lui ne zăpăceau. Ne vorbea, dar privirile îi erau întoarse înlăuntru. Șotii pe care le dădora din buzunarele-i dădora fo pline cu scrisul ascuțit, mai mult fluturîndu-le decit uitîndu-se pe ele. Făcea divagații în arheologie, în geografie, în numismatică și artă. Pe tablă apăreau tabele sinoptice — adevărate radiografii ale unor epoci trecute din care rețineam doar un nume, cite o dată, povestea unei opere de artă celebre.

Romțitătii ei hărnice devenise o parte a universului sonor al clasei. La orele de istorie, însă,

rodica berariu draghinescu

Cearcăne de liniști

Ninge și depătorez trenurile lăsa în amurg eșarfe însingerate neputincios aud colindul de durere alb-vinăt ninge privirile se rup atîmă pe sub pleoape în sîrtece de fum cu cearcăne de liniști ne întoarcem pe sub noaptea

zăpezile — tăcute, în arbori înșouate ninge din mal în mal cu ceul greu în spate ne girbovim palar vin înghetate cercuri ne vom trezi în melci înșiroind zăpada pe ierburii, pe umbre, pe poteci.

Unghi al privirii Soledad

Zidire de toamnă unghi al privirii soledad plesuvi copaci la vama se înceacă în cer și cad bulboace de uitare pe fruntea de piatră se joacă zoni oarba ferestrele tresar statură fără de sculptor urcă în muntii zvon rar năvălul zilei scoate pești aurii, solari în iarba pietrei scînteii cu minji pasc jar năvălă dă privirea

maria predoșanu

Septembrie

O ceată brumărie coboară prin livezi, Gutui umbrăși stau gleampăt cu ugerile pline, Zăvozi stingheri iau urmă tăcutelor cirezi, Ce-au coborît spre țărini, pe-aci prin Mărginime.

Octombrie

Clipele curg spulberindu-se duse, Orele pling limpezindu-se-n plozi Simt de pe-acum călbur iernii pe buze Octombrie vama-și astern-nre noi lar toamna de movuri ce plîngie lin Presimte zăpezi printre cupe cu vin.

Iluzie

Te-am căutat În tipătul prigoriei, În foșnetul colii încă albe, În linia palmei Într-un sărut uitat. Nu te-am aflat Decît în plînsul șoptit de mesteceni Pe fărîmul unei mări din Nord, Și te-am îmbrățișat, Preț de un oftat domestic Într-o amiază ploioasă.

Patrie-una

Patria mea, Cu muntii tăi falnici umbrăți de zăpezi, Cu apele limpezi ce-ți scaldă obraji, Cu ochii tăi, absurși în vespicii alpine, Cu holeda mănoasă și aburind a piine, Cu pădurile tale umbrăse, Cu luncile domoale și riurile ce se înceacă-n mare, Cu cirezile și turmele tale, Cu miinile noastre aspre ce-ți mingieie țărina, O patrie mea, muma mea, patrie-una.

apoi cu har palma pietrarului stopează o diră lungă, lungă rostogolind un zar

Sunset de uitare

Ce crivăț! Ce crivăț! Ochi mei strigînd Ce crivăț! Ce crivăț! Pielea mea crăpînd Ce crivăț! Ce crivăț! Single meu sub pîmînt Apoi, ingerii au închis ferestrele și n-am mai auzit nimic.

Duplicitatea interogației

Interogația adevărată împărăție a morții deschiderea nopții cută secretă în carnea noastră, inexplicabilă fereastră recul din înfrîntă privirea privirii privitului prim vid ocolindu-se pe sine, reînvînd nici una — nici alta încremenire atit

Geometrie oratorică

Pur și simplu poemul — țînta luminoasă a descintecului Pur și simplu singurătatea — forța cosmică a pămîntului Pur și simplu ochiul — cerbica mască de ghiață Pur și simplu lacrima — rădăcina poetului, adevărată Pur și simplu mina pe hirtia curată Pur și simplu biruirea clipei ceea ce nu se întimplă niciodată

Hrana poemului

chiam poemul aruncînd insemel frîmțurii din mine și el venea din ce în ce mai des pînă cînd n-a mai rămas nimic decit un punct mișcător pe o bucată de hirtie

Tablouri de Petre Preda Constantin din expoziția deschisă la Teatrul Foarte Mic

plastică

Mirabila privire

Mai multi exponenți ai plasticii de scenă (sau de platou cinematografic) au fost prezenti în această stațiune în sălile de expoziții bucurătoare cu lucrări ce denotau, dincolo de preocupările creatoare specifice domeniului în care profesază, constanța exercițiului artistic în alte genuri decit cele pe care le-a consacrat. Observare vizibilă și în cazul lui Mugur Pascu, scenograf la Teatrul din Sibiu, numai că prospectivăle sale artistice s-au concentrat cu precădere asupra zonelor filosofice și sensibile ale poematului. Acesta, recentat fie în acceptiunea lui dramatică, fie în cea lirică propriu-zisă.

O gândire plastică asociativă și protică l-au pus în consonanță pe artist cu două personalități cardinale, intruciva complementare (mai cu seamă în teatru) ale literaturii românești: Radu Stanca și Lucian Blaga. În ceea ce ne propune astăzi Mugur Pascu, aflat la prima sa personală în cadrul (sala „Eforia” distincion două planuri de întărire a universului ideatic conținut de prețelile literare. Unul explorează în coordonatele spațiale proiecția metaforei poematice a discursului dramatic. Este teritoriul în care sugestia plastică conferă materialitate deplină construcției ideatice. Și artistul extrage cu pătrunzătoare forță de sinteză sensurile vii ale textului poetic-dramatic, sugerînd cu pertință analitică, dar și printr-o subtilă arhitectură de simboluri plastice, traiectoriile ce unesc cele două

spirite — Blaga și Radu Stanca. Pentru că este real filonul comun al etnosului ambilor scriitori, chiar dacă tonalitățile expresive ale fiecăruia dintre ei îl delimitează în mod evident, teatrul lui Stanca fiind mai aproape, după opinia noastră, de retorica postromanticală, Pascu găsește în tălmăcirea plastică a lui „Gămoșei” de Blaga și a „Ostăticului” de Stanca terenul cel mai propice pentru demonstrația estetică ce si-o propune.

Convinsător, însă, artistul își dovedește afinitățile cu cele mai dense straturi ale naturii poetice în suita de metafore plastice inspirate de „Mirabila sămîntă” a lui Blaga și în seria numită „Testament”, ce intrucează citeva din dimensiunile spiritualității lui Radu Stanca. Mugur Pascu răspunde, astfel, unor chemări făcîndu-și o animă ființă artistică, el optînd, în acest sens, nu pentru ilustrarea

muzică

Corul de cameră „Preludiu”

Concertul Corului „Preludiu” a avut loc într-un semnificativ moment al vieții noastre muzicale, înscrinduse ca una dintre manifestările integrate cele de-a XI-a ediții a Festivalului Internațional „George Enescu”. Pe scena Studioului de concerte al Radio-televiziunii am putut constata cum permanent și bine-coordonatul studiu coral poate aduce o formație alcătuită din muzicanti amatori la nivelul performanței profesioniști.

În primul rînd, opțiunea repertorială elevată recomandă o primă însușire a acestei manifestări artistice: creații reprezentative pentru școala compoștistică românească a ultimelor decenii se alătură, într-un întreg echilibrat, citrora piese alese din patrimoniul universal al epocii renascentiste și al celei romantice. La rîndul lor, lucrările românești vizează fie o tematică angajată, fie prelucrarea unor motive folclorice poetice și muzicale — toate fiind cuprinse sub arcul unificator al spiritualității autohtone, exprimat în specificul modal al cîntecului popular. Acesta este universul stilistic abordat de Corul „Preludiu” cu o sonoritate plăcută, camerală, compactă; dacă în madrigalele germane și italiene (H.L. Hassler, G.P. da Palestrina, G. Castaldi) am admirat doaze dinamice

rafinată, efecte de ecou, inteligenta evidențiere a liniilor polifonice, în domeniul muzicii romantice (F. Schubert, A. Sveșnikov) am semnalat, ca un veritabil eveniment interpretativ, versiunea oferită capodoperei schubertiene „Păstrădui” — tratat ca un episod dramatic cu acuratețe și delicatete. Este, în mare parte, meritul dirijorului Voicu Enăchescu, care știe să imprimă prin gest subtile intenții expresive și reușește să însuflețească un ansamblu astfel încit, peste cizlarea fiecărui amanunț din studiul de zi cu

zi, să se suprapună emoția (constructivă) clipei din concert. Și, în acest mod, interpretarea dobîndeste un plus de farmec, de afectivitate. Această coeziune interioară a formației reiese și din paginile românești semnate de D. Voiculescu, L. Profeta, A. Pop, D. Constantin, T. Jarda, M. Neagu, V. Spătaru, D. Pop, M. Jora, C. Cezar, F. Hubic, Nelu Ionescu, și aceeași calitate a repertoriului coral le revă partituri contemplativ-lirice sau cele energice, de vivacitate.

O paletă bogată de sonorități și nuante se adaptează fiecărui stil abordat: observăm, de pildă, relieftarea inflexiunilor balcanice din „Bordeaș”, „bordaș” de Mircea Neagu sau a celor din ținutul Oasului, al Bihorului din Suitele semnate de Dariu Pop, respectiv Francis Hubic. Așadar, putem vorbi de o „hartă” muzicală a etnosului românesc, din care nu lipsesc nici aluziile moritice („Pe răzor de vie, de Doru Constantin”). Să subliniem, de asemenea, și modul în care, în unele lucrări, corul dialoghează cu solistii vocali (tenorul Nicolae Andreescu și baritonul Lucian Marinescu) sau colaborează cu experimentalul pianist acompaniator Ovidiu Cucu.

Iată cum, prin concertul Corului de cameră „Preludiu” al Ansamblului Artistic al Uniunii Tineretului Comunist — dirijată de Voicu Enăchescu, concert prezentat de muzicologul Ioana Anca Andreescu, secțiunea corală a Festivalului din acest an a lăsat cortina peste ultimul său protagonist. Și, dată fiind impresia produsă publicului, nu putem decit să dorim, să prevedem și să așteptăm prezența sa la următoarea ediție.

Valentina Sandu-Dediu

socializării intense a vieții moderne (să nu uităm că în spațiul românesc se produce o urbanizare și o industrializare accelerată) fapt care dezvoltă un plan psihologic consistent o munitate, a participării colective în viața...

Cronica

incurcătoare vizual, discolor de prozele citite, necesitate unui climat propice dezvoltării literare, Valentin Popa, critic în titlu al cenzurii...

INTINIRILE «LUCEAFĂRULUI» CENACLUL „LUCEAFĂRUL” LA DUNĂRE

ȘEDINȚA A NOUA

● A noua ședință a cenacului Luceafărul a avut loc la Brăila. Cu prilejul concursului de poezie „Oda pământului meu”, închinat memoriilor lui Mihai Dragomir, revista Luceafărul a ținut o ședință de cenacu în colaborare cu Cenacul „Panait Istrati” din Brăila...

cele ale lui Ion Mustățea, unde șirul modelelor ar începe cu Goga și ar sfârși cu Bacovia. Aceasta după ce în timpul lecturii Ion Mustățea recitase exclamațiile aprobative ale lui Teodor Virgilici și Mircea Micu...

În acest caz s-a făcut o deparțiere între cei doi autori, deși este de așteptat ca în lectura proprie Andrei Căpităneanu să o dezavantajeze proza. Nicolae Ursuleanu credea că proza Andrei Căpităneanu ar fi scrisă în registrul romantic...

Foarte vie a fost și discuția despre proza Andrei Căpităneanu, generos prezentată de Fănuș Neagu și cu despre proza lui Vasile Dănuț, proză cu un limbaj dens și autentic. Și

vasile dănuț în mijlocul verii

Într-unul din satele despre care vorbim, fata morarului, tinăra, zurlie și cam frumoasă de fel, se vrednicea toată ziua cu nimicuri din cele ce fac rila asta...

copit... umflatule! hei! n-azi cum zăbră porcii aia? Pregătirile începură într-o marți. Chindile au pornit năvală, cu ușoare beții în deschidere...

Strinsele cu timpul mil de exemplare, burdușind podul morii cu tot felul de pernile în care-si odihneau hidrosena familii de bărzăni...

De obicei, venirea zorilor prinde nădeldele gata să nască. Dar atunci zorile au venit altfel. Încă de la prima ceană de lumină, începu să cadă o ploaie roșie, mărunți și densă...

Locul de vinătoare al fetei nu era pădurea, zleoa că o sperie fosnetele. Prefera să alege pe timp deschis și de aceea era nevoită să vină tocmai pe izlazurile satului vecin...

— Dimineata, satele din jur erau aproape pustii. Putini oameni rămași pe la casele lor, bătrâni mai ales, cuprinsi de neliniște, au pornit în câmp spre marginea codrului în agonia...

— Locul de vinătoare al fetei nu era pădurea, zleoa că o sperie fosnetele. Prefera să alege pe timp deschis și de aceea era nevoită să vină tocmai pe izlazurile satului vecin...

— Curioasă legendă, zic, oscilând încurcat între veselia izvoară din vinul consumat bărbătește, căci erau cu toții ușor chercheliți, și stăteau în jurul copacilor de pe marginea drumului...

După lungi tratative, cu zăbateri pe multe direcții, căutări în muchia hrisoavelor străvechi, injurii strecurate printre dinți, ponoase oferte...

— Eram înlocuit de un singur fum de seară prinț mestecei, coloane de argint, obosi pădurii ce-a uitat să doară respiră în tăcere aromind...

— După lungi tratative, cu zăbateri pe multe direcții, căutări în muchia hrisoavelor străvechi, injurii strecurate printre dinți, ponoase oferte...

— Eram înlocuit de un singur fum de seară prinț mestecei, coloane de argint, obosi pădurii ce-a uitat să doară respiră în tăcere aromind...

— După lungi tratative, cu zăbateri pe multe direcții, căutări în muchia hrisoavelor străvechi, injurii strecurate printre dinți, ponoase oferte...

— Eram înlocuit de un singur fum de seară prinț mestecei, coloane de argint, obosi pădurii ce-a uitat să doară respiră în tăcere aromind...

— După lungi tratative, cu zăbateri pe multe direcții, căutări în muchia hrisoavelor străvechi, injurii strecurate printre dinți, ponoase oferte...

— Eram înlocuit de un singur fum de seară prinț mestecei, coloane de argint, obosi pădurii ce-a uitat să doară respiră în tăcere aromind...

— După lungi tratative, cu zăbateri pe multe direcții, căutări în muchia hrisoavelor străvechi, injurii strecurate printre dinți, ponoase oferte...

— Eram înlocuit de un singur fum de seară prinț mestecei, coloane de argint, obosi pădurii ce-a uitat să doară respiră în tăcere aromind...

— După lungi tratative, cu zăbateri pe multe direcții, căutări în muchia hrisoavelor străvechi, injurii strecurate printre dinți, ponoase oferte...

— Eram înlocuit de un singur fum de seară prinț mestecei, coloane de argint, obosi pădurii ce-a uitat să doară respiră în tăcere aromind...

— După lungi tratative, cu zăbateri pe multe direcții, căutări în muchia hrisoavelor străvechi, injurii strecurate printre dinți, ponoase oferte...

— Eram înlocuit de un singur fum de seară prinț mestecei, coloane de argint, obosi pădurii ce-a uitat să doară respiră în tăcere aromind...

— După lungi tratative, cu zăbateri pe multe direcții, căutări în muchia hrisoavelor străvechi, injurii strecurate printre dinți, ponoase oferte...

— Eram înlocuit de un singur fum de seară prinț mestecei, coloane de argint, obosi pădurii ce-a uitat să doară respiră în tăcere aromind...

— După lungi tratative, cu zăbateri pe multe direcții, căutări în muchia hrisoavelor străvechi, injurii strecurate printre dinți, ponoase oferte...

— Eram înlocuit de un singur fum de seară prinț mestecei, coloane de argint, obosi pădurii ce-a uitat să doară respiră în tăcere aromind...

— După lungi tratative, cu zăbateri pe multe direcții, căutări în muchia hrisoavelor străvechi, injurii strecurate printre dinți, ponoase oferte...

— Eram înlocuit de un singur fum de seară prinț mestecei, coloane de argint, obosi pădurii ce-a uitat să doară respiră în tăcere aromind...

— După lungi tratative, cu zăbateri pe multe direcții, căutări în muchia hrisoavelor străvechi, injurii strecurate printre dinți, ponoase oferte...

— Eram înlocuit de un singur fum de seară prinț mestecei, coloane de argint, obosi pădurii ce-a uitat să doară respiră în tăcere aromind...

— După lungi tratative, cu zăbateri pe multe direcții, căutări în muchia hrisoavelor străvechi, injurii strecurate printre dinți, ponoase oferte...

— Eram înlocuit de un singur fum de seară prinț mestecei, coloane de argint, obosi pădurii ce-a uitat să doară respiră în tăcere aromind...

ion mustățea

Vorbem o limbă dulce și-acum doinim din frunză pe corăbi de taină, ne-am luat tovarășii visele la drum și ne-am făcut din cer albastru haină.

La focuri calme, somnul picurind chemind spre oameni lupii de departe din pomul nopții luceau pe rind infircoaze stiele către moarte.

Ornaza caldă invela avară abruză piinii ruman de doagore, iar miezu-i proaspăt mirosea a voră și o lacrimă vărsată pe ogoare.

Vorbem o limbă dulce ca și-acum și la tristețe și la bucurie, vocalele se logodeau precum pământul sfânt cu holda aurie

și se nădeu cuvintul ca o lume cu spaimă sau căldură pentru noi adăpostind sperantele anume imugurite verde în alții.

Vorbem o limbă dulce ca și-acum...

Zadarnic De cite zile rătăcim pe-oie ne doare trupul drumetind intruna, să ne găbim ni-s caii obosiți și din păduri adinci iarare luna

Ne arde setea ca o jară făptura s-o copt pe cer ciureșul lui al nopții, ze-afirmu rechemam copilaria și caili bat mereu în lemnul porții l

E joc ciudat E joc ciudat să vrei ce nu se poate l Că de ce gind s-a căuibărit în minte de-te rure carne și îl porți în spote și te preschimbe-n altul și te minte ?

E joc ciudat să vrei ce nu se poate l Că de ce arde drumul fierbinte cind te oprești invins la jumătate și mina doar mai pipăie-nainte ?

E joc ciudat să vrei ce nu se poate l Și cîntecul de ape... Se rup din inserare fișii de haină stranii învâluind oroașul la ceas de oră gravă, cind tremură de floare amețitorii castanii și cîntecul de ape mai urcă o octavă.

Atunci adună portul corăbiile mele ca ancora s-arunce în lîmpezime caldă, iar păsările frunte de zborurile grele vin lacome s-adormă și să-mi rămînă-n palmă.

Corabia e cu pinzele curate Ți-e caldă iarăși mina aspră frat, căldura-mi spală trupul de venin, corabia e cu pinzele curate, mai este sus un pic de cer senin.

Să profităm de stela călăuze, căci pentru gînduri vom găsi talmaci, de vor veni furtuni ne-ar cere scuze și s-or preface-n cîntec de maci.

Pluim de-atîtea nopți în vis alene, spre frunți uscați de lîniște și sete, pe tramea mării-aur apărut sirene dansind înșelător și ne desfete.

Ți-e caldă iarăși mina aspră frat, căldura-mi spală trupul de venin, corabia e cu pinzele curate, mai este sus un pic de cer senin l

Urcă din noi... Urcă din noi un singur fum de seară prinț mestecei, coloane de argint, obosi pădurii ce-a uitat să doară respiră în tăcere aromind,

și-nvăluie tăcerea de căprioară să le păstreze numai pentru tine. Urcă din noi un singur fum de seară ca o speranță-n visele de miine.

CONFABULE Săgetător de pescăruși umbra ta de nisip fierbinte și albă mă cuprîndea în rochie de mireasă mereu tinără în suris mă priveai cum mă privea phesti umeri

peste umid de albastru al mării încercînd a vreme de atingerea frunții tale — aripa luminoasă a unui nor, rătăcit.

Julian Neacșu

POEZIE CHINEZĂ CONTEMPORANĂ

WANG MENG
Anotimpurile

Iarna
Oamenii au nevoie de soare
Vara
Oamenii au nevoie de răcoare

Vai nouă
Numai cele două anotimpuri
Primăvara și toamna

YAN CHEN
Făclia

pro România
(fragment)
Cutreierind pământul
Acesel fără prietene

YANG SHAN
Podul

Leagă drumul lung de drum
Și dorința de mplinire

De e singur, singuratic
Singuratică iubeste

Zi de zi binecuvîntă
Cu un cîntec mult și amar

SHA BAI
Frunza

In unde
Lacului
Plutește o frunză

REVISTA STRĂINĂ

PUTINE SINT CARTELE CARE SA SE FI BUCURAT DE UN SUCCES

SE BUCURĂ DE MARE SUCCES
Teatrul Odeon din Paris spectacolului cu „Pescărușul” de A.F. Cehov

SCRITOAREA SPANIOLĂ CARMEN KURTZ
născută în anul 1911, scrie pentru copii din anul 1943

ARTA REVOLUȚIONARĂ DIN MUZELE SOVIETICE
se numește o mare expoziție organizată în orașul italian Lugano

AGUSTO ROA BASTOS, CEL MARE SCRITOR PARAGUAYAN
contemporan și unul dintre marii creatori de poezii

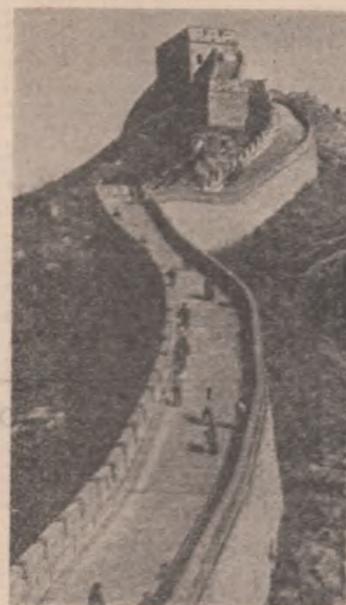
EXISTĂ TINUTURI CARE NE ADEMENESC
cu exotismul lor și pe care am vrea să le vizităm

UN TABLOU NECUNOSCUT AL LUI AUGUSTE RENOU
„Nud pe canapea verde”

CEL MAI MARE MUZEU DE ARTĂ MODERNĂ DIN LUME
se naște în prezent în statul Massachusetts

NOPTEA LA MINE-N GRĂDINĂ
Plinge o salcie tristă, Plinge amar și suspină

IN ROMĂNEȘTE DE ILIE BĂDICUȚ
Zina, lumina preasfîntă — Fată a soarelui-faur

LI XIAOYU
Ascult ploaia

Sunetul ploii se face susur de izvor
Eu însăși sint un peste

Peisaj
Valeri fremătătoare, catarge în beznă,
Barnită peste catargele

YU SHA
Timp

Anii, ca o secure ascuțită,
Taie pe frântura la canale-adînci

KONG FU
Oare dragonii dorm și ei?

YING YI
Speranța

Ce e speranța?
Nici fruct, nici floare
Unde se află?

Traduceri din limba chineză
de Mira și Constantin Lupeanu

DIN LIRICA SOVIETICĂ

OLESA NIKOLAEVA
Un om

Sie însuși își vorbește un om
punindu-și miinile-n cap:
— Sigur, așa îți trebuie!

Ba suspină, privind în beznă:
— Viața — e-asa complicată!

Ba „fii, te rog, mai simplu” —
își zice relaxat.

E-n răspăr cu oricare frază,
dă din cap la orice cuvînt,

Si ce-o să se-nîmple cu el
dacă n-ai să-l iubești?

MARINA TVETAEVA

Secarei ruse mă prostern,
La lan, umbrind secerătoare.
Prietene! Ploi lungi se cern.

Cu ochii tăi largi în cerul albastru
Strigi: — Ce furtună va fi, ce dezastru!

Strig: — Bun venit, inspirate poeme!

AVETIK ISAAKIAN

Crengii, trandafirul, nu-l poți da-napol,
Clipa petrecută nu se-ntoarce-n nol.

Ne-ninat păstrează-ți sufletul, fii bună,
Tulburile drojdiei viața-n el nu-și pună.

Sprincenele-ți sint raze neguroase,
Lucirea spadei de călău tăioasă.

Noaptea la mine-n grădină
Plinge o salcie tristă,

Zina, lumina preasfîntă —
Fată a soarelui-faur.

IN ROMĂNEȘTE DE ILIE BĂDICUȚ

SPORT
A doua lună de toamnă

stovit de-alta aur naiv cit a putat
pe umeri, septembrie e acum îndărăt
timpului. Exteruat de vis, fiindcă

acestor două fete minunate, floarea se schim-bă-n livadă de portocali?
— Cipele unice cid, privindu-le pe Daniela și Gabriela, plus pe acea mare nedreptățită de soartă, care se numește Aurelia Dobre

Lucașfărușul
Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTA ROMANIA

Redactor șef: Nicolae Dan Frunzoiu
Mihai Ungheanu (redactor șef adjuncți), A. I. Zolnescu (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Școlii nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 96
Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘCINTEII